

самостійну пізнавальну діяльність та формують міжпредметні зв'язки (фізика та інформатика).

Як показує досвід, нам вдалося розробити успішну методику організації самостійної пізнавальної діяльності студентів у навчальному процесі з фізики. Зокрема створені студентами презентації використовуються як на лекційних і практичних заняттях, так і методичних семінарах, гурткових засіданнях “Школи юного фізика” (профорієнтаційний гурток по залученню абітурієнтів). Вважаємо перспективним подальший розвиток такої мультимедійної підтримки навчально-методичного комплексу кафедри загальної фізики за активного залучення до цієї справи студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузьмінський А.І. Європейська кредитно-трансферна система і міжнародна мобільність студентів. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 24 с.
2. Сиротюк В., Гордієнко Т. Деякі аспекти організації методики проведення домашніх експериментальних досліджень // Теорія та методика вивчення природничо-математичних і технічних дисциплін: Зб. науково-метод. праць Рівненського держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 1999. – №1. – С. 74-76.
3. Грудинін Б. Домашні експериментальні завдання та спостереження за розвитком творчої активності учнів // Фізика та астрономія в школі. – 2002. – № 3. – С.38-41.
4. Ткаченко А.В. Інтеграція домашніх експериментальних завдань з класними лабораторними роботами // Фізика та астрономія в школі. – 2007. – № 4. – С.45-47.
5. Корсун І.В., Сиротюк В.Д. Удосконалення методики проведення фізичного лекційного демонстраційного експерименту у вищій педагогічній школі // Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, інформ.-вид. від., 2004. – Вип. 10. – С. 150–152.

УДК 378

С.В. Хмельковська

МОЖЛИВОСТІ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються особливості автентичних текстів, їх виховний та розвивальний потенціал. Автор надає поетапну методику роботи з неадаптованими текстами задля ефективного формування різних видів іноземного мовлення (підготовленого, спонтанного, монологічного, дискусійного).

The article is devoted to the peculiarities of authentic texts, their up-bringing and developing potential. The author describes stages of work with original texts for effective formation of different kinds of foreign speech.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти, яке інтенсивно впроваджується в Україні, ставить до особистості сучасного вчителя якісно нові вимоги, серед яких інтелектуальність педагога посідає найголовніше місце. В час, коли інформаційні технології завойовують все більший простір, авторитет учителя як носія знань значно знижується. Стає все складніше зацікавити учнів класичними засобами. Крім того, в новітніх інноваційних методиках наголошується на думці, що вчитель має лише направляти і корегувати навчальний процес, а не керувати ним. Не відкидаючи думки про позитивний вплив таких технологій на формування творчого потенціалу молоді, зазначимо: щоб змусити людину мислити, у нашому випадку навчатися, треба самому бути розвинутою, обізнаною і висококультурною особистістю, яка може не лише надавати знання з предмета, а разом з тим виховувати і розвивати дитину в демократичному режимі.

У контексті сказаного навряд чи можна переоцінити потенційні можливості предмета “Іноземна мова”, в якому спілкування є основою. Спілкування з проблемних питань – це обмін досвідом, найважливіша умова формування свідомості особистості, можливість підвищення її культурного рівня. Дослідження педагогічної, методичної, лінгводидактичної літератури, десятирічний досвід роботи на факультеті іноземної філології дозволяють стверджувати, що ефективною основою для ґрунтовної, насиченої, вмотивованої комунікації виступає проблемний текст. Саме читання, якого так уникає молоде покоління, сприяє розширенню світогляду людини, спонукає до роздумів, поглиблює знання, запрошує до дискусії.

Мета цієї роботи – звернути увагу викладачів мовних спеціальностей на потенційні можливості автентичних текстів як на засіб формування культури майбутніх учителів іноземних мов; показати поетапні форми роботи з неадаптованими текстами, спрямовані на розвиток їх професійних здібностей.

Людина оточена текстами. Вона зустрічає їх з перших років свого життя у вигляді підписів до картинок, казок, розповідей, пізніше – у формі оголошень, рецептів, газетних текстів, підручників, творів художньої літератури, наукових статей, указів, заяв, листів та ін. І кожного разу читання активізує пізнавальний інтерес, інтенсифікує самостійну роботу, несе велику освітню і соціокультурну значущість, дає можливість поринути у мовну середу, розширює світогляд, збагачує словниковий запас, знайомить з особливостями культури.

Проблема тексту у зв'язку з навчанням іноземної мови відноситься до числа найважливіших і принципівих, оскільки текст є основою навчання. В останні роки у зв'язку з інтенсифікацією міжкультурної комунікації в методиці вивчення іноземних мов значна увага стала приділятися проблемі використання автентичних текстів. Автентичним текстом (з грецької *authentikos* – оригінальний) прийнято традиційно називати текст, який не був первинно пристосований для навчальних цілей (Scarcella R., Oxford R.J.; Wallace C.; Nuttal C.; Nunan D.; Morrow K.; Harmer J.; Wilkins D.A.). Це текст, що написаний для носіїв мови носіями цієї мови. На думку Ляховицького М.В., основним засобом навчання іноземній мові є мовна середа, а всі інші засоби виступають допоміжними, їх призначення – створення більш менш вираженої ілюзії пристосування до мовного середовища [3].

Саме автентичний текст передає всі деталі іноземної мови, її стилістичні особливості. Його автентичність дозволяє читачам поринути в реалію, які притаманні іноземній культурі і не типові для рідної. Працюючи з неадаптованими матеріалами, студенти не лише виконують граматичні або лексичні вправи, вони відкривають для себе нові поняття. Мотивація при цьому інтенсивно зростає.

Вважається, що використання автентичних текстів є доцільним, в першу чергу, в таких видах мовленнєвої діяльності, як читання (з метою розуміння) і аудіювання. Однак, як зазначалося, важливим досягненням будь-якої роботи на заняттях з іноземної мови є здатність до обміну думок. Зважаючи на це, цінність таких текстів полягає, на наш погляд, у збагаченні читача за рахунок потенційних можливостей тексту як комплексу знань: лексичних, граматичних, лінгвістичних, стилістичних, країнознавчих, соціокультурних, етичних тощо. Кінцевим же результатом роботи з інформацією є виховання і розвиток. Вдало підібрані тексти, а найголовніше, методично правильна організація роботи з ними дають студентів можливість стати на щабель вище, розумніше, мудріше, відкрити для себе нове й незрозуміле. Саме тому автентичний текст викликає інтерес у науковців з питань виховання молоді.

Так, наприклад, Сергеева В.Є., у дослідженні “Проблеми формування загальнолюдських цінностей у підлітків у процесі вивчення іноземних мов” також акцентує увагу саме на автентичних текстах як художньо-педагогічному феномену, “який поєднує в собі глибокий ідейно-моральний зміст і захопливу естетичну форму” [8]. Авторка підкреслює навіть катарсичний вплив будь-якого автентичного матеріалу різних видів і форм (текст, вправи, дискусії, бесіди, міні-твори, творчі завдання, вірші, пісні, прислів'я й

приказки, робота в Інтернеті і т. ін.). Саме в процесі мовної взаємодії й відбувається засвоєння загальнолюдських цінностей, властивих тій чи іншій мовній культурі.

Разом зі всіма позитивами існують певні труднощі використання неадаптованих матеріалів. У своїй роботі “Критерии содержательной аутентичности учебного текста” Носонович Є.В. і Мільруд Р.П. до недоліків таких матеріалів відносять, по-перше, проблеми лінгвістичного аспекту: тексти характеризуються своєрідністю лексики; в них присутня велика кількість фразеологізмів, модних слів, словосполучень з емоційним забарвленням, які слугують для виникнення асоціативних зв’язків [6]. Стилїстика таких матеріалів також особлива: з одного боку, незакінчені, еліптичні речення, з іншого – складнопідрядні з пасивними і кон’юнктивними формами дієслів. По-друге, не завжди є зрозумілими змістовні і смислові значення цілих виразів або речень, що вимагає глибокого аналізу ситуацій. Саме тому основним завданням викладача стає спрямування текстової роботи на максимальне зняття зазначених труднощів.

Ставлячи за першочергову мету підвищення культурного й інтелектуального рівнів слухачів, ми використовували тексти науково-публіцистичного характеру. При цьому незнайома лексика складала лише 80 відсотків. Втім, неважко помітити, як сильно різняться речення з однаковим смислом, що надаються в підручниках (Die Eheleute schätzen und unterstützen einander. Sie sorgen für ihre Kinder. In einer guten Familie unterstützt man alle Probleme.) і в неадаптованих джерелах (Das gelungene Miteinander eines Ehepaars zeigt sich in Offenheit und wechselseitiger Wertschätzung. Die Kinder fordern Sicherheit und Geborgenheit. Die Familie ist ein empfindliches Gebilde, die normalerweise alle Störungen leicht verkraftet).

Добір текстів залежить також від поставлених викладачем цілей: насичення словникового запасу студентів великим об’ємом нової лексики; формування їх комунікативних здібностей (пояснювати, аргументувати, доводити, відстоювати думку, переконувати); орієнтація майбутніх фахівців в складних питаннях; досягнення виховних цілей (формування культурних і духовних цінностей) тощо.

У зв’язку з цим ми спиралися на дослідження Носонович Є.В. і Мільруд Р.П., які розглядають змістовні аспекти автентичності навчального тексту й виділяють 7 таких аспектів. 1. Культурологічна автентичність – використання текстів, що формують уяву про специфіку іншої культури, про особливості побуту, про звички носіїв мови. 2. Інформативна автентичність – використання текстів, що несуть значущість, інформацію, що відповідає їхнім віковим особливостям і інтересам. 3. Ситуативна автентичність припускає природність ситуації, пропонованої в якості навчальної ілюстрації, інтерес носіїв мови до заявленої теми, природність її обговорення. 4. Автентичність національної ментальності, що роз’яснює доречність або недоречність використання тієї або іншої фрази. 5. Реактивна автентичність – при розробці навчального тексту він здатен викликати у студентів автентичний емоційний, розумовий і мовний відгук. 6. Автентичність оформлення, що привертає увагу читачів і полегшує розуміння комунікативного завдання тексту, встановлення його зв’язків з реальністю. 7. Автентичність навчальних завдань до текстів – завдання повинні стимулювати взаємодію з текстом, мають бути засновані на операціях, які відбуваються у позаурочний час при роботі із джерелами інформації.

Виходячи з того, що традиційними формами роботи при читанні є передтекстові, текстові і післятекстові вправи, ми розподілили завдання на лексичні (робота з лінгвістичною інформацією тексту), змістовні (робота з змістовною інформацією) й дискусійні (робота з смисловою інформацією). Розглянемо кожен з етапів роботи більш детально.

Лексичні завдання, спрямовані на подолання лексичних труднощів. Робота починається із самостійної обробки нової лексики при першому читанні. Складається словник, до якого входять незнайомі слова, вирази або незвичні фрази, як-то: Ein-Eltern-Familie, Augenkontakt, wechselseitige Wertschätzung (тема: “Родина, виховання дітей”), komplizierte Wechselwirkung, “maskulinisieren”, “Geschlechtstypisierung” (тема: “Емансипація жінок”), direkte Kommunikation, vielfältige Erlebnismöglichkeiten, Mitwirkung an der

Meinungsbildung (тема: “Засоби масової інформації”). Наступним кроком здійснюється тренування відібраних одиниць у фразовій і понадфразовій єдностях. Формуються самостійні речення, в яких використовуються декілька нових одиниць, що концентрує увагу студентів не тільки на лексиці, але й на смисловій загрузці сказаного. Далі відбувається пояснення певних виразів, їх скритого смислу. До теми “Сім’я; виховання дітей” були відібрані такі вирази: ein empfindliches Gebilde (Що означає слово “empfindlich” в даному випадку? Чому сім’я є **чуттєвим** утворенням), das Wir-Gefühl (З якою метою автор використовує займенник “Wir”? В якому випадку ви відчуваєте почуття **єдності** з родиною?), die Alltagsruoutine beibehalten (З яким значенням вживається слово “Ruoutine”: позитивне негативне?)

Змістовні завдання, спрямовані на подолання труднощів розуміння певних виразів. Одним із найцікавіших етапів роботи, на наш погляд, виступають вправи на формування умінь невідповідного мовлення. Такі завдання активізують знання студентів не лише з теми, що вивчається, але й інших. Мета цього етапу – навчити аналізувати прочитане, виокремлювати основні думки, формулювати, пояснювати і відстоювати свою позицію. До теми “Спілкування як засіб розв’язання проблем” ми запропонували пояснити наступні цитати: 1. Die Fähigkeit zu guter Kommunikation trägt dazu bei, eine starke Beziehung zu schaffen (Здатність добре спілкуватися сприяє утворенню міцних стосунків). 2. Übe dich darin, deinem Partner ungeteilte Aufmerksamkeit zu geben (Навчись дарувати своєму співрозмовнику увагу, яка не потребує нічого у відповідь). 3. Es gibt eine Zeit zum Reden und eine Zeit zum Schweigen (Існує час говорити і час мовчати). 4. Es ist wichtig, den Kindern keine fertigen Lösungen anzubieten (Важливо не надавати дітям готових рішень).

Такі вправи відіграють важливу ролу у розвитку процесів мислення. Студенти наводять приклади із власного життя, що ефективно впливає на формування таких комунікативних і дослідницьких якостей майбутніх фахівців, як уміння пояснити думку так, щоб вона була зрозуміла; уміння образно і логічно мислити, яскраво і доступно оформляти необхідну інформацію в мовленнєві висловлення.

Дискусійні завдання, що уможливають розуміння смислового навантаження тексту як єдиного цілого. Як результат успішної роботи з автентичними матеріалами виступає вдала дискусія з проблемних питань, порушених в тексті. Така діяльність формує здатність до концентрації і розподілу уваги – готовність на занятті та у всіх інших випадках спілкування тримати в полі зору всю аудиторію; вміння уважно спостерігати за співрозмовниками, не втрачаючи контролю за власним мовленням, здатність критично аналізувати ситуацію, виявляти і загострювати проблему; вміння інтегрувати та синтезувати інформацію; переносити знання і досвід у нові ситуації.

Головними умовами дискусії виступають участь всієї групи в обговоренні проблемного питання, тривалий час активності кожного учасника. Дискусію можна запропонувати як по завершенню роботи з певним текстом, так і під час контролю знань із всієї лексичної теми. Успішність процесу обговорення проблем і стане показником вдало проведеної попередньої роботи. Саме під час дискусії у студентів є можливість сконцентрувати всі отримані знання, показати не лише нові лінгвістичні знання, а й рівень своєї обізнаності в поставленому питанні. Спираючись на власний досвід, можемо стверджувати, що дискусія буде більш вдалою, якщо її побудувати у формі рольової гри, за допомогою якої максимально знімається негативна емоційна напруга, процес навчання перетворюється у спілкування. Виконуючи певні ролі, студенти, за звичай, використовують додаткову інформацію із джерел Інтернет або телебачення, що розширює їх світогляд, надає впевненості у власній позиції, поглиблює знання.

Висновки. Отже, систематична цілеспрямована роботи з автентичними текстами здійснює: 1) інтенсивний тренінг словникового запасу студентів (як активного, так і пасивного) під час читання; це дає змогу більш легше розуміти іншомовні неадаптовані тексти, наблизитися до сучасної культури мовлення; 2) активне використання сучасних лексичних одиниць та виразів науково-публіцистичного стилю, що збагачує мовлення,

робить його більш науковим, аргументованим, виваженим; 3) розширення світогляду майбутніх учителів іноземних мов, формування їх власної позиції відносно проблемних питань, як-то: сімейні відносини, виховання дитини, місце людини у сучасному світі, емансипація жінок, робота у сфері освіти, захист навколишнього середовища тощо; 4) реалізацію ідеї полікультурного виховання студентів за рахунок забезпечення тісного взаємозв'язку культури і виховання, створення сприятливого культурного середовища, системного використання потенційних можливостей іноземних мов та їх реалізації через методики, що ґрунтуються на діалозі культур.

З огляду на зазначене у подальшому доцільно продовжити наукові дослідження в даному напрямку

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гордєєва А.Й. Навчання старшокласників обговоренню проблем на уроках англійської мови // Іноземні мови. – 2003. – № 3. – С.11-17.
2. Деноткіна О.А. Формирование творческого потенциала учащихся средствами художественной литературы в условиях школы комплекса: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 19.00.11. – М., 1999. – 25 с.
3. Киян О.Н. Аутентичность как методическая категория в обучении иностранному языку: Российский государственный педагогический университет им. А.И. Герцена. – <http://main.isuet.ru/files/konf/antropos>.
4. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003.
5. Михальчук Н.О. Психологічні умови ефективності дискусії як форми навчальної роботи (на матеріалі курсу “Світова література”): Автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07. – К., 2001. – 16 с.
6. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Критерии содержательной аутентичности учебного текста // Иностранные языки в школе, 1999. – № 2. – С. 6-12.
7. Пашук В.С. Вправи для навчання монологічного мовлення на основі автентичного художнього твору // Іноземні мови. – 2000. – № 4. – С.30-33.
8. Сергєєва В.Є. Формування загальнолюдських цінностей у підлітків у процесі вивчення іноземних мов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / В.Є. Сергєєва; Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. – Луганськ, 2006. – 20 с.

УДК 37.012

А.М. Цюпа, О.В. Матвійчук

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ ПІД ЧАС ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ

У статті розглядається методика організації та методичного забезпечення лабораторного практикуму на засадах наступності навчання фізики в загальноосвітній та вищій технічній школі. Обговорюються проблеми, які виникають у студентів першого року навчання під час підготовки та виконання лабораторних робіт. Приділяється увага постановці лабораторного практикуму на базі обладнання НВК “Учприлад” для слухачів підготовчого відділення і ліцеїстів Політехнічного ліцею НТУУ “КПІ”.

The article deals with the methods of organization and methodical ensuring of laboratory practical works on the principles of succession of physics teaching in schools providing general education and technical colleges. The problems that have students of the first year of studying while preparing and execution of laboratory works are examined in the article. Special attention is attached to the laboratory practical works on the basis of “Uchprilad” educational and production complex’s outfit for the students of preparatory department and the students of the NTUU “KPI” Polytechnic lyceum.